

ІНФОРМАЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ОСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ЯК ЗАСІБ СОЦІАЛІЗАЦІЇ МОЛОДІ

*Олексюк О.Р., кандидат
педагогічних наук, викладач
кафедри змісту і методик
навчальних предметів
ТОКІППО*

У формуванні соціально зрілої, працелюбною, творчої особистості важливе місце займає середовище – все те, що оточує дитину від народження до завершення життя, починаючи з сім'ї, шкільного оточення і завершуючи середовищем соціальним, у якому вона народжується і яке створює умови для її розвитку і виховання. Сучасний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій висуває не тільки нові вимоги до освітньої галузі, але й надає нові можливості для формування освітньо-інформаційного середовища навчального закладу.

Проблемі створення інформаційного освітнього середовища присвячені дослідження В. Бикова, Р. С. Гуревича, М. Ю. Кадемії, М. Жалдака, Ю. О. Жука, А. Ф. Манако, Л. Ф. Панченко, Г. О. Проценко, І. В. Роберт, І. Г. Захарової та ін.

У педагогічному значенні середовище – це сукупність умов, що забезпечують розвиток, соціалізацію та виховання людини. Поряд з терміном «середовище» науковці вживають термін «простір». Як зазначають С. А. Башенков, Е. А. Ракітіна, В. Ю. Лискова поняття «простір» і «середовище» є близькими, але не синонімічними. Аналізуючи співвідношення даних понять, дослідники мають на увазі сукупність певних умов, які можуть впливати на людину. При цьому у понятті «простір» не передбачено присутність у ньому людини. Простір може існувати і незалежно від неї, а середовище передбачає взаємодію і взаємовплив оточення з суб'єктом [1].

Цінними є результати наукових пошуків В. Г. Кременя та В. Ю. Бикова, у публікації яких зазначено, що категорії простору і середовища взаємопов'язані, взаємообумовлені, проте вони є окремими категоріями [4].

У своєму дисертаційному дослідженні І. В. Роберт виділяє інформаційно-предметне середовище, що в сукупності з елементами технології навчання містить засоби і технології збирання, накопичення, передачі, опрацювання і розповсюдження навчальних матеріалів та реалізує зв'язки між ними та їх функціонування [8]. Суспільство функціонує в інформаційному середовищі, змінює та вдосконалює його.

І. Г. Захарова розглядає інформаційно-освітнє середовище навчального закладу як складну систему, що акумулює поряд з програмно-методичними, організаційними і технічними ресурсами, інтелектуальний, культурний потенціал ВНЗ, змістовний і діяльнісний компоненти, самих учнів і педагогів. При цьому управління даною системою засноване на цільових установках суспільства, учнів і педагогів [3].

З власного досвіду проектування та створення такого середовища науковець виділяє наступні принципи організації:

- пріоритетність розробки та впровадження інформаційно-комунікаційних технологій та об'єктів навчального та навчально-методичного призначення;

- системна інтеграція інформаційних ресурсів та технологій (інформатизація вузу зможе дати необхідний соціальний та економічний ефект за умови, що створювані і впроваджені інформаційні об'єкти та технології стануть не відокремленими елементами, а будуть природним способом інтегровані в процес функціонування вузу);

- поетапність формування інформаційного середовища (всеосяжна і одночасна інформатизація навчального закладу неможлива з економічних причин);

- відкритість інформаційного середовища, яка дозволить інтегруватися в інформаційне середовище регіону, галузі, країни і міжнародний інформаційний простір [4].

У дисертаційному дослідженні Г.О. Проценко використовує поняття «інформаційний простір загальноосвітнього навчального закладу» пропонує таке його визначення: структурована сукупність ресурсів та технологій, що базуються на єдиних освітніх і технологічних стандартах, та дозволяє забезпечувати вільний доступ учнів, вчителів, освітніх керівників, батьків, представників громади до інформаційних ресурсів, які використовуються для розв'язування освітніх завдань [7, с. 44].

Інформаційний простір не рівнозначний інформаційному середовищу: існуючи в одному і тому ж інформаційному просторі, людина може переходити з одного інформаційного середовища в інше.

На думку Ю. О. Жука інформаційне середовище можна визначити як ту частину інформаційного простору, яка формує найближче інформаційне оточення індивіда, виступає як сукупність умов, що певною мірою забезпечують його продуктивну діяльність. Мета цієї діяльності визначає те інформаційне середовище, яке обирає людина [3]. У даному аспекті, якщо діяльність є освітнє, то і середовище буде освітньо-інформаційним.

1. На думку Р. С. Гуревича і М. Ю. Кадемії, процес створення інформаційного середовища, яке б максимально повно охоплювало учасників та організаторів освітнього процесу: учнів, студентів, керівників структурних підрозділів тощо, передбачає різний рівень доступу до інформації: учневі чи студентові — на рівні закладу освіти; викладачеві — на рівні навчального закладу і відповідних регіональних науково-методичних об'єднань; керівнику структурного підрозділу — залежно від його рівня відповідальності [2, с. 45].

Для розгляду створення такого науково-інформаційного середовища на інформаційно-змістовному рівні доцільно звернутися до міркувань вчених Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемії, які вказують на необхідності здійснення оперативного збирання та опрацювання даних, постійного поповнення, оновлення та структурування матеріалів, що має забезпечити підвищення якості нових інтерактивних, інформативно-комунікативних зв'язків у процесі навчальної діяльності та наукової роботи.

Отже соціалізація учнів засобами інформаційно-комунікаційних технологій – це складний систематичний цілеспрямований процес підготовки до освітньої діяльності в інформаційному суспільстві. У перспективі необхідна розробка і побудова цілісної системи підготовки вчителів до використання інформаційно-комунікаційних технологій в навчальному процесі школи, орієнтованих на соціалізацію особистості в інформаційному просторі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Башенков С. А. Информация и информационные процессы / С. А. Башенков, В. Ю. Лыскова, Е. А. Ракитина // Информатика и образование. 1998. – №8. – С. 39–51.
2. Гуревич Р. С. Інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі і наукових дослідженнях / Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія. — К. : Освіта України, 2007. — 396 с.
3. Жук Ю. О. Теоретико-методологічні проблеми формування інформаційного освітнього простору України [Електронний ресурс] / Юрій Олексійович Жук // Інформаційні технології і засоби навчання; Інститут інформаційних технологій і засобів навчання АПН України. – 2007. – №2. – Режим доступу: <http://www.ime.edu-ua.net/em3/content/07zuoeei.htm>. – Загол. з екрану
4. Захарова И.Г. Формирование информационной образовательной среды высшего учебного заведения [Электронный ресурс]: автореф. дис. на соиск. учен. степ. д-ра пед. наук : спец. 13.00.01/ Ирина Гелиевна Захарова. – Тюмень, 2003. – 46 с .
5. Кремень В.Г. Категорії «простір» і «середовище»:особливості модельного подання та освітнього застосування / В. Г. Кремень, В. Ю. Биков // Теорія і практика управління соціальними системами. – НТУ «ХПІ», 2013. – №.2. – С.3-16

6. Олексюк О.Р. Аналіз використання електронних ресурсів у науково-дослідній роботі майбутніх вчителів інформатики / О.Р. Олексюк // Наукові записки. Сер.: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної / наук. ред. В. Радул ; редкол. : С.Величко, В.Вовкотруб, В.Кушнір [та ін.]. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2014. – Вип. 5.Ч.2. – С. 43-49.
7. Проценко Г. О. Проектування інформаційного простору загальноосвітнього навчального закладу: дис. ... к.пед.н.; 13.00.10 - інформаційно-комунікаційні технології в освіті / Г. О. Проценко. – К.: КМУ імені Бориса Грінченка, 2012. – 268 с.
8. Роберт И. В. Теоретические основы создания и использования средств информатизации образования [Электронный ресурс]: автореф. дис. на соиск. учен. степ. д-ра пед. наук : спец. 13.00.02/ Ирэна Веньяминовна Роберт. – М., 1994. – 44 с – Режим доступа: <http://www.childpsy.ru/dissertations/id/19536.php>
9. Спірін О. Огляд комп'ютерних систем для організації електронних бібліотек / О. Спірін, О. Олексюк // Інноваційні комп'ютерні технології у вищій школі : матеріали 5-ої Науково-практичної конференції, 19–21 листопада 2013 року, Львів / Міністерство освіти і науки України, Національний 160 університет "Львівська політехніка" ; відповідальний за випуск Л. Д. Озірковський. – Львів : Видавництво Національного університету "Львівська політехніка", 2013. – С. 131-139.